

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2

A Model of school based management of Institutions Under Chanthaburi Primary Educational Service Area 2

¹ นฤมล พุทธิฤทธิ์,²ทรงยศ แก้วมงคล และ³อุทัยวรรณ สายพัฒนา

¹Naruemon Puttirit,²Songyos Kawmongkon and ³Uthaiwan Saipattana

¹นักศึกษาลัทธิสุตรปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

^{2,3} อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

¹Doctor of Philosophy program students Education Administration
Faculty of Education North Bangkok University

^{2,3}Lecturer, Faculty of Education North Bangkok University

¹Corresponding Author. Email: naruemon.putt@northbkk.ac.th

Received July 5, 2023; Revised July 25, 2023; Accepted August 20, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อการศึกษาสภาพและความต้องการจำเป็นด้านการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 2) เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และ 3) เพื่อการศึกษาลักษณะการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 246 คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ PNI modified และไคสแควร์(Chi-Square) ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพที่เป็นอยู่ และสภาพที่ควรจะเป็นในการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในภาพรวมมีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับปานกลาง 2) รูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ดังนี้ ซึ่งองค์ประกอบที่ 1 หลักการกระจายอำนาจ องค์ประกอบที่ 2 หลักการมีส่วนร่วม องค์ประกอบที่ 3 หลักการบริหารตนเอง และองค์ประกอบที่ 4 หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ซึ่งได้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา ดังนี้ POPLICAD: P = วางแผน O = องค์การ/โครงสร้าง P = การมีส่วนร่วม L = การนำ I = แรงบันดาลใจ C = ควบคุม/ดูแล/เฝ้า กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ A = การปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม และ D = การพัฒนา/ต่อยอด และรูปแบบมีความถูกต้องและเหมาะสมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) หลังการทดลองใช้มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: รูปแบบ; โรงเรียนเป็นฐาน; บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purpose of this research was 1) to study the conditions and needs of school-based management 2) to create and verify the school-based management model and 3) to study the results of using the school-based management model. The sample group consisted of 246 school administrators, teachers and the chairman of the basic education committee. Research tools were questionnaires, interview forms, and assessment forms. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and PNI modified and Chi-Square. The results showed that 1) The conditions and the expected condition that should be in school-based management, in an overall, the practice was at a high level and in an overall, the needs of school-based management was at Moderate level. 2) Model of school-based management, consisted of 4 main components as follows: the first component: Principle of decentralization, the second component: Principle of participation, the third component: Principle of self-administration and the forth component: the principle of checks and balances, which form the school-based management model as follows: POPLICAD: P (Planning), O (Organizing), P (Participative), L (Leading), I (Inspective), C (Controlling), A (Act), D (Development) and The model was correct and appropriate at statistically significant level at .01. 3) after the trial is possible. and the statistically significant benefit at the .01 level.

Keywords: model; school based; school administration

บทนำ

ในปัจจุบันโลกอยู่ในยุคดิจิทัลที่ไร้พรมแดน วิทยาการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีความก้าวหน้าทันสมัย และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นสังคมเครือข่ายสามารถติดต่อสื่อสารได้อย่างรวดเร็วส่งผลให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง วัฒนธรรมและค่านิยม มีการปรับเปลี่ยนไปตามกระแสของโลก ซึ่งมีผลกระทบต่อทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทยด้วย ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือหลักที่สำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข จึงให้ความสำคัญด้วยการจัดสรรงบประมาณให้กับการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ของภูมิภาค ของประเทศ และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์สำหรับประเทศไทยได้ให้ความสำคัญในด้านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะความรู้ ความสามารถและสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานพร้อมดำเนินการพัฒนาประเทศภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว

รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ให้รู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ เลือกใช้กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสมเหตุสมผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ปรับตัวเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรอบด้าน มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักฟังตนเอง และดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ซึ่งสอดคล้องกับหลักทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่ทรงกล่าวไว้ว่า “การระเบิดจากข้างในจะทำการใด ๆ ต้องเริ่มจากคนที่เกี่ยวข้องเสียก่อน ด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายในให้เกิดความเข้าใจและอยากทำ ไม่ใช่เกิดจากการสั่งให้ทำ คนที่ไม่เข้าใจก็อาจจะไม่ทำก็เป็นได้ ในการทำงานจะต้องพูดคุยหรือประชุมกับเพื่อนร่วมงานหรือคนในทีม เพื่อให้ทุกคนทราบถึงเป้าหมาย วิธีการทำงานแบบองค์รวม ใช้กระบวนการและวิธีคิดโดยให้มองสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบครบวงจร หาแนวทางแก้ไขแบบมีส่วนร่วมให้มีความเชื่อมโยงกัน คือ ต้องฝึกทำใจให้กว้าง หนักแน่น รับฟังความคิดเห็น รับฟังการวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่นอย่างชาญฉลาดนั้น แท้ที่จริงคือการระดมสติปัญญาและมวลประสบการณ์อันหลากหลายมาอำนวยความสะดวกการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จที่สมบูรณ์นั่นเอง ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของทุกคนที่ต้องเรียนรู้ และปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ด้วยการเตรียมความพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายที่มากกระทบในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ คุณภาพของคน” (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

นโยบายจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานวิถีใหม่ วิถีคุณภาพใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความปลอดภัย ด้านโอกาส ด้านคุณภาพและด้านประสิทธิภาพ และในงบประมาณ เพื่อเป็นการต่อยอดพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นวโรกาส วิถีคุณภาพ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 แผนยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาภาคบังคับระยะ 5 ปี (พ.ศ.2560-2564) ให้มีการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับมาตรา 57 ที่รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาโดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริมและสนับสนุนให้จัดการศึกษาดังกล่าวให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติและรัฐ

ต้องอนุรักษ์ ฟื้นฟู ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560)

การบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน(School – based Management: SBM) เป็นรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาช่วงทศวรรษที่ 1980 ที่ยึดโรงเรียนเป็นฐานในการคิดและกำหนดการบริหารจัดการ ดำเนินงาน ดูแล รับผิดชอบโรงเรียนด้วยตนเองเป็นหลัก เป็นรูปแบบและแนวคิดในการบริหารที่มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาจากส่วนกลางหรือจากเขตพื้นที่การศึกษาไปยังสถานศึกษาโดยตรง ในลักษณะเบ็ดเสร็จ มีความสะดวก คล่องตัวและเป็นอิสระในการตัดสินใจมากขึ้นในการบริหารงานภารกิจหลักของสถานศึกษา โดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สำหรับในประเทศไทยถือว่าการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนี้เป็นกลยุทธ์สำคัญที่สร้างความรู้สึกความเป็นเจ้าของ มีความมุ่งมั่น ผูกพัน และความรับผิดชอบต่ออำนาจหน้าที่การจัดการศึกษาของสถานศึกษาของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคน โดยเน้นเรื่องการบริหารตนเอง ความรับผิดชอบต่อ การดูแลแก้ไขปัญหา พัฒนาโรงเรียนของตนเองเป็นหลักสำคัญ ซึ่งจะต้องมีการปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากปัจจัยต่าง ๆ การบริหารสถานศึกษาด้วยวิธีการและแนวคิดแบบดั้งเดิมนั้น ส่วนใหญ่สถานศึกษาจะถูกควบคุมโดยหน่วยงานส่วนกลางหรือตัวแทนส่วนกลาง นโยบายและแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษามักจะมาจากส่วนกลาง การบริหารจึงไม่ตรงกับความต้องการ (Needs) (อุทัย บุญประเสริฐ,2553) ซึ่งรูปแบบการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management) ตามรูปแบบนี้จะมีลักษณะเฉพาะและเป็นไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพด้วยหลักการต่อไปนี้ คือ 1) การกระจายอำนาจ เป็นการกระจายอำนาจการบริหารจัดการสู่สถานศึกษาปฏิบัติการโดยตรงให้มากที่สุด โดยมีความเชื่อว่าโรงเรียนเป็นหน่วยสำคัญในการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาการศึกษาของเด็กหรือผู้เรียนได้เหมาะสมที่สุด 2) การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ครู ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่าและตัวแทนนักเรียน ได้มีส่วนร่วมในการบริหาร ตัดสินใจ ร่วมจัดการศึกษาในสถานศึกษาของตน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและสังคมได้อย่างเหมาะสม มีคุณภาพ และทันการณ์มากขึ้น 3) การบริหารตนเอง เป็นแนวทางการบริหารจัดการตนเองเป็นหลักสำคัญ และ4) การบริหารจัดการที่ตอบสนองหรือสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชนได้มากที่สุด โดยส่วนกลางมีหน้าที่กำหนดนโยบาย มาตรฐานและเป้าหมายรวม สนับสนุนให้โรงเรียนบริหารจัดการตนเองได้โดยสามารถเลือกกำหนดวิธีปฏิบัติและดำเนินงานด้วยวิธีการที่แตกต่างตามความพร้อม ความเหมาะสมและตามสถานการณ์ของโรงเรียน ผลที่ได้น่าจะมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2550) และการกระจายอำนาจเป็นกลไกหนึ่งในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม แต่ในความเป็นจริง

แล้วปัญหาที่พบคือกระจายแต่กระจายไม่จริงยังเป็นระบบการสั่งการจากส่วนกลางและจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการกำหนดมาตรฐานจากส่วนกลางแบบเดียว ยึดกฎระเบียบตายตัวขาดความยืดหยุ่น และไม่เอื้อต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา และการปฏิบัติงานครูการศึกษาจึงไม่สามารถตอบสนองความหลากหลายของผู้เรียนแต่ละคน กลุ่มคน ชุมชน ที่มีความหลากหลาย ได้ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ โดยเฉพาะสถานการณ์วิกฤตของโรคอุบัติใหม่ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในช่วงปีการศึกษา 2563-2564 จากการประเมินสภาพและความต้องการจำเป็นด้านรูปแบบการบริหาร พบว่าสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 มีทั้งหมด 106 แห่ง สภาพที่พบ คือ 1) งานหลักที่ได้รับมอบหมายในการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนตามโครงสร้างหลักสูตร เวลาเรียน การวัดและประเมินผล การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป แนวทางการปฏิบัติงานที่ไม่ชัดเจน สถานศึกษาต้องขับเคลื่อนการบริหารงานด้วยตนเองโดยการยึดแผนปฏิบัติการประจำปีเป็นหลัก เนื่องจากหน่วยงานต้นสังกัดไม่ประกาศปรับปรุงแบบการบริหารงานดังกล่าวให้มีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ยึดแนวทางการปฏิบัติงานตามรูปแบบเดิม ๆ ส่งผลให้การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี ขาดการมีส่วนร่วมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เกิดอุปสรรคงานล่าช้าไม่เป็นไปตามเป้าหมายในแผนปฏิบัติการประจำปีจากนี้ยังส่งผลต่อผู้บริหารสถานศึกษาที่บรรจุใหม่ไม่สามารถขับเคลื่อนงานทั้ง 4 ด้าน ยังไม่มีความชำนาญการและประสบการณ์ในการบริหารจัดการสถานศึกษาไม่สามารถสื่อสารกันได้เลยโดยตรงได้เนื่องจากภาวะวิกฤตการณ์ ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษาไม่ได้คุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2, 2563)

จากความเป็นมาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษาของตนเอง เพื่รองรับการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 นำไปปรับใช้สำหรับสถานศึกษาในสังกัดอื่นต่อไปได้

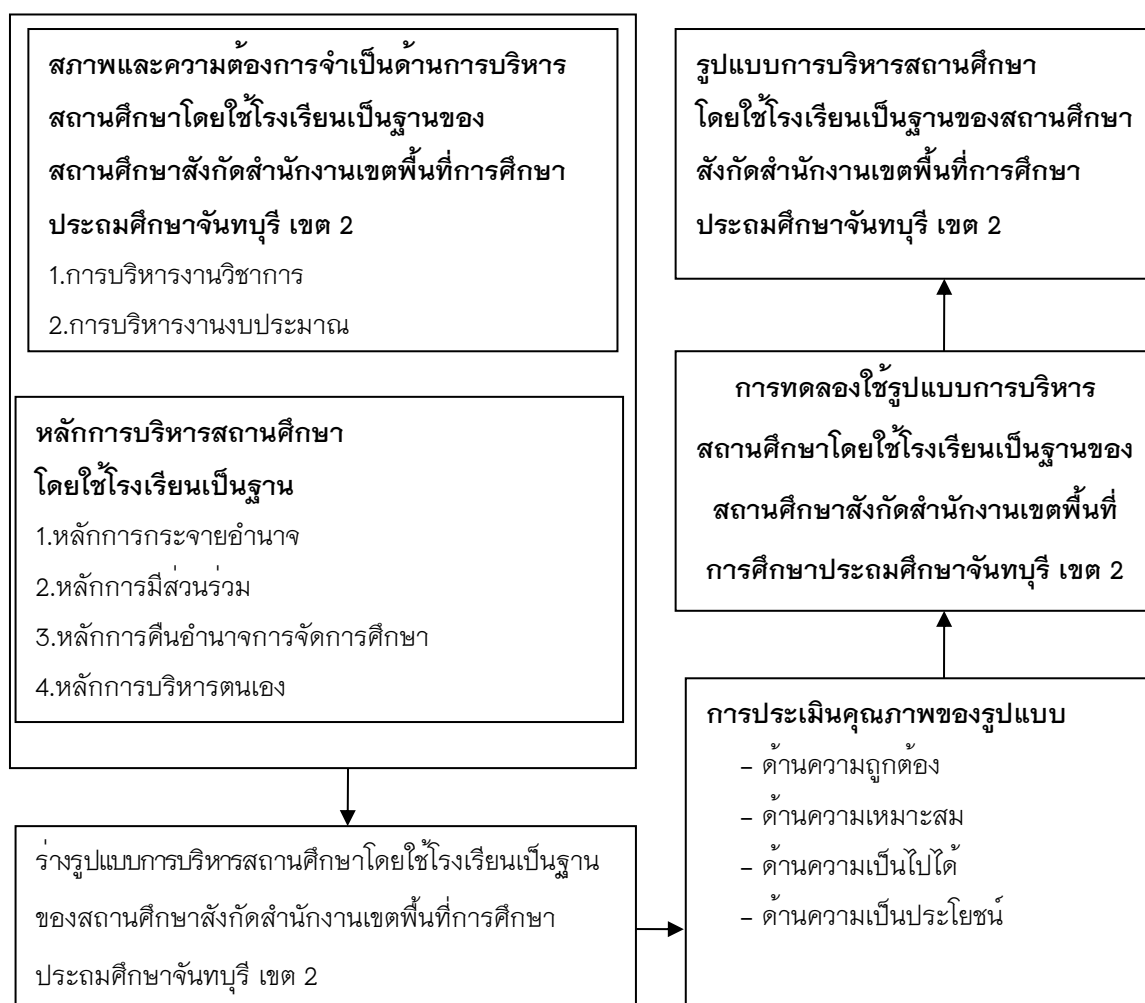
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการจำเป็นด้านการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2

2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2

3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงาน 4 ด้าน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา รวมทั้งสิ้น 636 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงาน 4 ด้าน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งสิ้น 246 คน โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) และสุ่มอย่างง่าย

วิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ นักวิชาการทางการศึกษาปฏิบัติงานที่มหาวิทยาลัย จำนวน 5 คน เป็นผู้บริหารการศึกษาระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด หรือข้าราชการบำนาญ จำนวน 5 คน และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คนโดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวม 15 คน

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือขึ้นที่ 1 แบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง (Instructional Questionnaire) สร้างขึ้นจากการทบทวน แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้ออกแบบสอบถามให้สอดคล้องกรอบแนวคิด โดยมีการสร้างแบบสอบถามดังนี้

1. ศึกษา เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ
2. นำความรู้ที่ได้จากข้อ 1 มาสร้างแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ให้ครอบคลุม โดยมีการดำเนินการดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นการถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับสภาพและความต้องการจำเป็นด้านการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา
3. นำแบบสอบถามจากข้อ 2 เสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่า IOC ได้ค่า IOC = 0.80–1.00
4. นำแบบสอบถามจากข้อ 3 มาปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำไปทดลอง (Try-out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (α -Coefficient) ของคอนบราค ได้ค่า $\alpha = 0.951$ นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยนำแบบสอบถามไปสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงาน 4 ด้าน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำนวน 246 คน ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และนำแบบสอบถามที่ได้ ไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ระยะที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ นักวิชาการทางการศึกษาปฏิบัติงานที่มหาวิทยาลัย จำนวน 5 คน เป็นผู้บริหารการศึกษาระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหรือสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด หรือข้าราชการบำนาญ จำนวน 5 คน และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวม 15 คน

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือขึ้นที่ 2 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสัมภาษณ์
2. สร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารงานหลัก 4 ด้าน ของสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่สำคัญ 5 ประการ ประกอบด้วย หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษา หลักการบริหารตนเอง และหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)

3. นำแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง ไปเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบ และนำไปสัมภาษณ์ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหาต่อไป

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ แบบประเมินความถูกต้องและความเหมาะสม

1. สร้างแบบประเมินที่สอดคล้องกับรูปแบบ
2. นำแบบประเมินไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ
3. นำแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินเชิงโครงสร้างและเนื้อหา

ระยะที่ 3 การศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำนวน 3 โรงเรียน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ โรงเรียนบ้านจันทเขลม โรงเรียนวัดเวฬุวัน และโรงเรียนวัดมะทาย

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ แบบประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

1. สร้างแบบประเมินที่สอดคล้องกับรูปแบบ
2. นำแบบประเมินไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ
3. นำแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินเชิงโครงสร้างและเนื้อหา

ผู้วิจัยดำเนินการโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดย ผู้วิจัยจัดทำคู่มือแนวทางการสร้างรูปแบบในขั้นตอนที่ 2 โดยการเขียนคู่มือการนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ไปใช้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดย ผู้วิจัยจัดทำคู่มือแนวทางการสร้างรูปแบบในขั้นตอนที่ 2 โดยการเขียนคู่มือการนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ไปใช้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ $PNI_{modified}$ ค่าไคสแควร์ (Chi-Square)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการจำเป็นด้านการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียน เป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 พบว่า สภาพที่เป็นอยู่ในการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สภาพที่ควรจะเป็นในการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา ในภาพรวม มีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อสร้างรูปแบบและประเมินแบบการบริหารสถานศึกษา โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 พบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก 47 ตัวชี้บ่ง ดังนี้ ซึ่งองค์ประกอบที่ 1 หลักการกระจายอำนาจ มี 10 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 หลักการมีส่วนร่วม มี 9 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 หลักการบริหารตนเอง มี 14 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบที่ 4 หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล มี 14 ตัวบ่งชี้ ซึ่งได้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ดังนี้ POPLICAD: P (Planning) = วางแผน O (Organizing) = องค์การ/โครงสร้าง P (Participative) = การมีส่วนร่วม L (Leading) = การนำ I (Inspirative) = แร่งบันดาลใจ C (Controlling) = ควบคุม/ดูแล/นิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ A (Act) = การปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม และ D (Development) = การพัฒนา/ต่อยอด และ ผลการประเมินความถูกต้องและความเหมาะสม พบว่า องค์ประกอบที่ 1 หลักการกระจายอำนาจ มี 10 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 มี 14 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบที่ 4 มี 14 ตัวบ่งชี้ ซึ่งแต่ละตัวบ่งชี้มีความเหมาะสม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนองค์ประกอบที่ 2 หลักการมีส่วนร่วม มี 9 ตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 พบว่าผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ พบว่า องค์ประกอบที่ 1 หลักการกระจายอำนาจ มี 10 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 หลักการมีส่วนร่วม มี 9 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบที่ 4 มี 14 ตัวบ่งชี้ ซึ่งแต่ละตัวบ่งชี้มีความเป็นประโยชน์ของแต่ละองค์ประกอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 องค์ประกอบที่ 3 หลักการบริหารตนเอง มี 14 ตัวบ่งชี้ ซึ่งแต่ละตัวบ่งชี้มีความเป็นประโยชน์ขององค์ประกอบที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพที่เป็นอยู่ในการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยภาพรวม มีสภาพในการปฏิบัติเป็นอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารบริหารงานด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยให้ครู บุคลากร และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร แผนปฏิบัติการประจำปี แผนพัฒนาประจำปี กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และร่วมในการตัดสินใจในการบริหารงานวิชาการ บริหารงานงบประมาณ บริหารงานบุคคล บริหารงานทั่วไป สอดคล้องกับงานวิจัย

ของปริญญา ศรีสุขและสุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพปัจจุบันการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

สภาพที่ควรจะเป็นในการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ในภาพรวม มีสภาพที่ควรจะเป็นในการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารบริหารงานด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยให้ครู บุคลากร และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร แผนปฏิบัติการประจำปี แผนพัฒนาประจำปี กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และร่วมในการตัดสินใจในการบริหารงานวิชาการ บริหารงานงบประมาณ บริหารงานบุคคล บริหารงานทั่วไป ด้วยการเปิดโอกาสให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเทพดินทร์ คะสา ณรงค์ พิมสาร และสิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต(2563) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารการจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1,2 สอดคล้องกับกิตติวัฒน์ ธนพัฒน์โยธิน (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ความต้องการจำเป็น การบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ในภาพรวม มีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องชญาณี ภัทรวารินทร์ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนเอกชนและสอดคล้องกับ กิตติวัฒน์ ธนพัฒน์โยธิน (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาท้องถิ่น สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก 47 ตัวชี้บ่ง ดังนี้ ซึ่งองค์ประกอบที่ 1 หลักการกระจายอำนาจ มี 10 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 หลักการมีส่วนร่วม มี 9 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 หลักการบริหารตนเอง มี 14 ตัวบ่งชี้และองค์ประกอบที่ 4 หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล มี 14 ตัวบ่งชี้ ซึ่งได้รูปแบบบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ดังนี้ POPLICAD: P (Planning) = วางแผน O (Organizing) = องค์การ/โครงสร้าง P (Participative) = การมีส่วนร่วม L (Leading) = การนำ I (Inspirative) = แรงบันดาลใจ C (Controlling) = ควบคุม/ดูแล/นิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ A (Act) = การปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม และ D (Development) = การพัฒนา/ต่อยอด และสอดคล้องกับงานวิจัยของทวีศักดิ์ สมนอก ชีระวัฒน์ เยี่ยมแสง และ สุรวาท ทองบุ (2562) ได้ศึกษา

เรื่องการพัฒนา รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

การประเมินความถูกต้องและเหมาะสม พบว่า องค์ประกอบที่ 1 หลักการกระจายอำนาจ มี 10 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 มี 9 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 มี 14 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบที่ 4 มี 14 ตัวบ่งชี้ แต่ละตัวบ่งชี้ที่อยู่ภายใต้องค์ประกอบที่ 1-4 ได้อย่างถูกต้อง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของเทพดินทร์ คะสา ณรงค์ พิมสาร และสิริกาญจน์ ธนวุฒิปิพนิต (2563) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารการจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1,2 และสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติวัฒน์ ธนพัฒน์โยธิน (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ พบว่า องค์ประกอบที่ 1 หลักการกระจายอำนาจ มี 10 ตัวบ่งชี้ แต่ละตัวบ่งชี้มีความเป็นไปได้ในการเป็นตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 องค์ประกอบที่ 2 หลักการมีส่วนร่วม มี 9 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 หลักการบริหารตนเอง มี 14 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบที่ 4 หลักการตรวจสอบและถ่วงดุลมี 14 ตัวบ่งชี้ มีความเป็นไปได้ที่จะเป็นตัวบ่งชี้ของแต่ละองค์ประกอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติวัฒน์ ธนพัฒน์โยธิน (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสอดคล้องกับงานวิจัยของทวีศักดิ์ สมนอก ชีระวัฒน์ เยี่ยมแสง และ สุรวาท ทองบุ (2562) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนา รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1) ผู้บริหารควรส่งเสริมผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาเข้าร่วมกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และแผนพัฒนาการศึกษาหลักสูตรสอดคล้องตรงกับความต้องการของนักเรียน และชุมชน ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ และมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรในท้องถิ่น มาจัดการศึกษาในสถานศึกษา

2) ผู้บริหารควรมีการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำมาวางแผนในการปฏิบัติงานได้ตรงตามความต้องการของทุกฝ่าย

มีการตรวจสอบคุณภาพการบริหารงานในรูปของคณะกรรมการและนำเสนอผลการปฏิบัติงานต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและบุคคลภายนอก

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กิตติวัฒน์ ธนพัฒน์โยธิน. (2564). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาท้องถิ่น สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. ปรินญาการศึกษาดุสิต บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชญาณี ภัทรวารินทร์. (2556). การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับโรงเรียนเอกชน. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 10(2), 188-201.
- ทวีศักดิ์ สมนอก. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. คุรุศาสตร์ดุสิต บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- เทพดินทร์ คะสา ณรงค์ พิมสาร และสิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต. (2563). รูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1, 2. วารสารมหาจุฬานาครธรรมศาสตร์, 5(1), 26-39.
- ปริญญญา ศรีสุขและสุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2563). แนวทางการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. วารสารมหาจุฬานาครธรรมศาสตร์, 7(7), 170-183.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2. (2563). รายงานการสังเคราะห์ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self Assessment Report : SAR) ปีการศึกษา 2563. กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สพป.จันทบุรี เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจบริหาร และจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2562). มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ. คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (ก.พ.ป.).

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). การศึกษาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาและจัดทำฐานข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา เพื่อการบริหารและการจัดการศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและการตัดสินใจเชิงนโยบายของหน่วยงานส่วนกลาง. พิมพ์ครั้งที่ 1.กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิคจำกัด.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2553). การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.